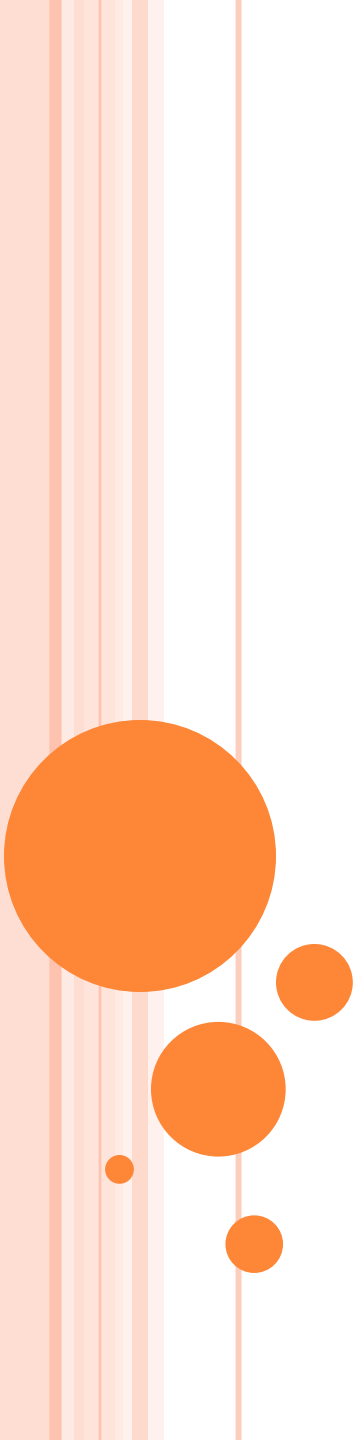




VAIKŲ PAŽINTINIŲ IR KALBINIŲ GEBĖJIMŲ TOBULINIMAS

Specialioji pedagogė M.Sajetienė
2017 m.

KIEK SVARBŪS SKAITYMO IR RAŠYMO GEBĖJIMAI MOKANTIS VISŲ DALYKŲ?

- Metodinė diena.
- 2016 m. rugpjūčio 23 d.
- Vilnius, Socialinių mokslų kolegija.

Renginį organizavo Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija (ŠMM) kartu su Ugdymo plėtotės centru ir Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centru (SPPC). Dalyvavo beveik 700 dalyvių (metodinių būrelių pirmininkai, švietimo skyrių, švietimo centrų ir švietimo pagalbos tarnybų specialistai arba deleguoti nariai).



METODINĖ DIENA

Pranešimai:

- ❑ Skaitymas ir rašymas per visus dalykus. Tarptautinių tyrimų įžvalgos
- ❑ Kodėl mokytis(s) šiandien sunkiau nei vakar?
- ❑ ES Projektas **Besimokantys mokytojai - besimokantys mokiniai**
- ❑ **Gerosios praktikos pavyzdžių pristatymas:**

Ukmergės Dukstynos pagrindinė mokykla, Kėdainių Juozo Paukštelio progimnazija, Utenos Krašuonos progimnazija, Molėtų r. Giedraičių Antano Jaroševičiaus gimnazija, Vilniaus Abraomo Kulviečio klasikinė gimnazija ir VšĮ Vilniaus „Versmės“ katalikiškoji gimnazija.

- ❑ **Darbas grupėse:** dorinio ugdymo, gamtos mokslų, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo, informacinių technologijų, kūno kultūros, matematikos, meninio ugdymo, mokyklų bibliotekininkų, pedagoginių-psichologinių tarnybų, pradinio ugdymo, socialinio ugdymo, švietimo skyrių ir švietimo centrų, technologijų ir užsienio kalbų.

Tema: „Kiek svarbūs skaitymo ir rašymo gebėjimai mokantis visų dalykų?“



KALBOS VAIDMUO MOKANTIS

DR. RITA DUKYNAITĖ

- Kalba vaidina esminį vaidmenį proto raidoje. (Levas Vygotskis)

- Kalba – tai miestas, kurio statybai kiekvienas žmogus, gyvendamas žemėje, atneša savo akmenį. (R. V. Emersonas)



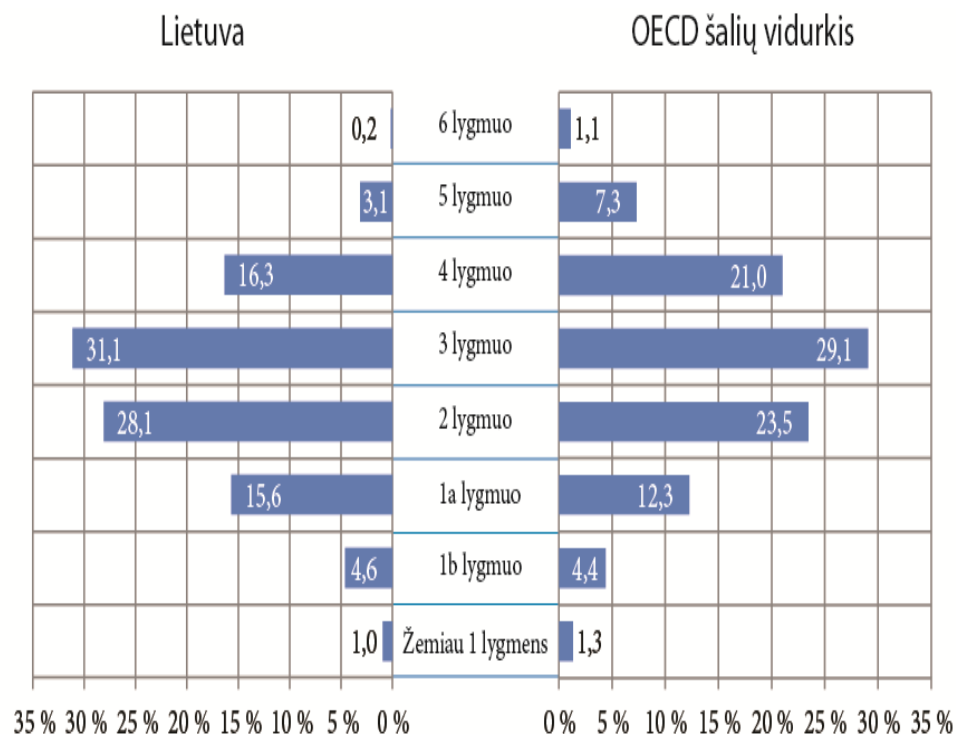
SKAITYMO GEBĖJIMŲ REZULTATAI PAGAL PASIEKIMŲ LYGMENIS PISA 2012

SKAITYMO GEBĖJIMŲ RŪŠYS:

RASTI IR IŠRINKTI INFORMACIJĄ (1B,1A,2,3,4,5,6);

SUVOKTI VISUMĄ IR INTERPRETUOTI (4,5,6);

REFLEKTUOTI IR VERTINTI (1B,1A,2,3).



Auščiausius lygmenis Lietuvoje pasiekia vos 3,3 proc. OECD šalyse – 8,4 proc. mokinių. Lietuvoje 2 lygmens nepasiekia 21,2 proc., OECD šalyse – 18 proc. mokinių.

SKLANDI RAIDA

VAIKO RAIDOS SRITYS:

- Socialinė ir emocinė
- Fizinė raida
- Pažinimo raida
- Kalbos raida

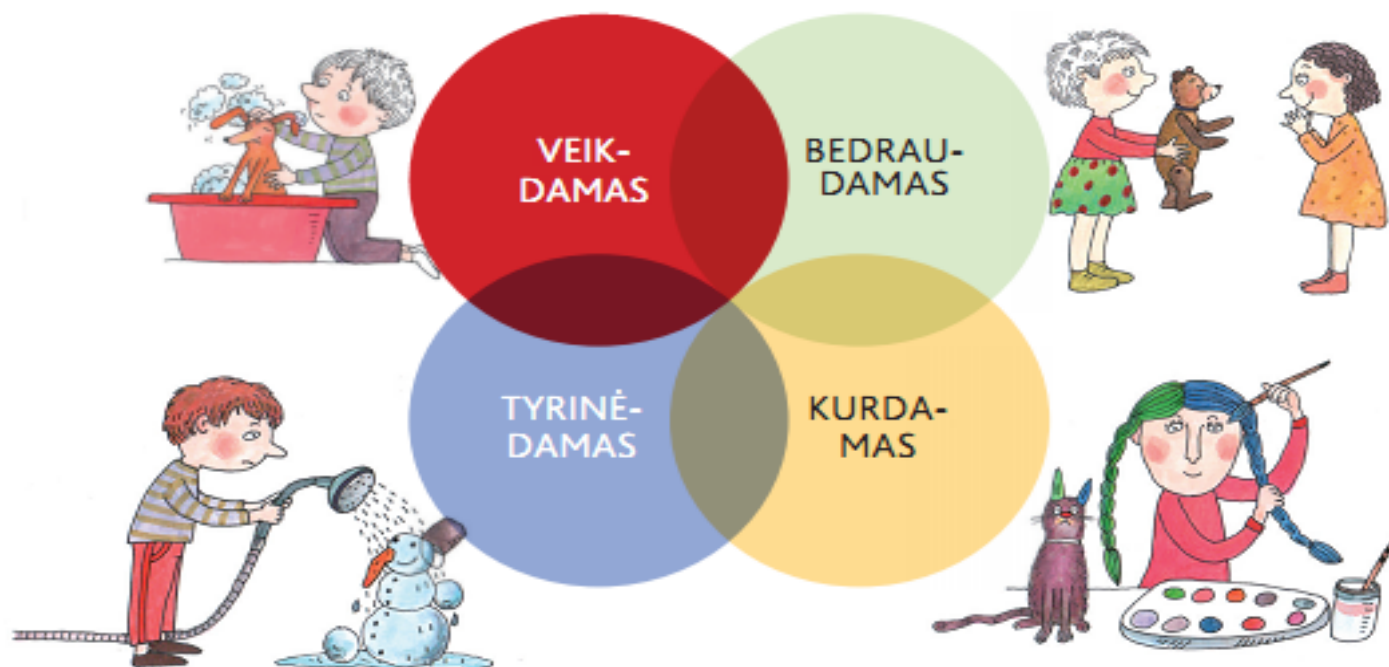


KAIP VAIKAS AUGA?

Deramai užauginti vaiką galima tik ten,
kur yra sukurta meilės erdvė.

V. Megrė

*Mažylio ugdymas(is) prasideda vos gimus: kūdikis reaguoja į garsus ir šviesą, žyposi, vėliau pradeda guguoti švelniai kalbinamas, „tyrinėja“ savo rankytes ir kojytes, ragauja ką sugriebęs – taip jis kaupia žinias ir patirtį apie aplinkinį pasaulį, **mokosi**. Vaikas **auga, vystosi, tobulėja**, įgyja patirties ir supratimo apie save, kitus ir aplinką:*



PAŽINIMAS

„**Pažinimas** – tai procesas, kuriuo pažįstame ir suprantame mus supantį pasaulį.

Pažinimas susieja išmokimo, suvokimo, atminties ir supratimo procesus“ (Radzevičienė).

Šiuolaikiniame pasaulyje kiekvienas žmogus, nesvarbu vaikas ar suaugęs stebi, tyrinėja, atranda, pažįsta save ir supanti pasaulį.

Per pažinimą vaikai daug sužino, atranda vis kažką naujo ir įdomaus (Monkevičienė, 2004).



PAŽINIMAS

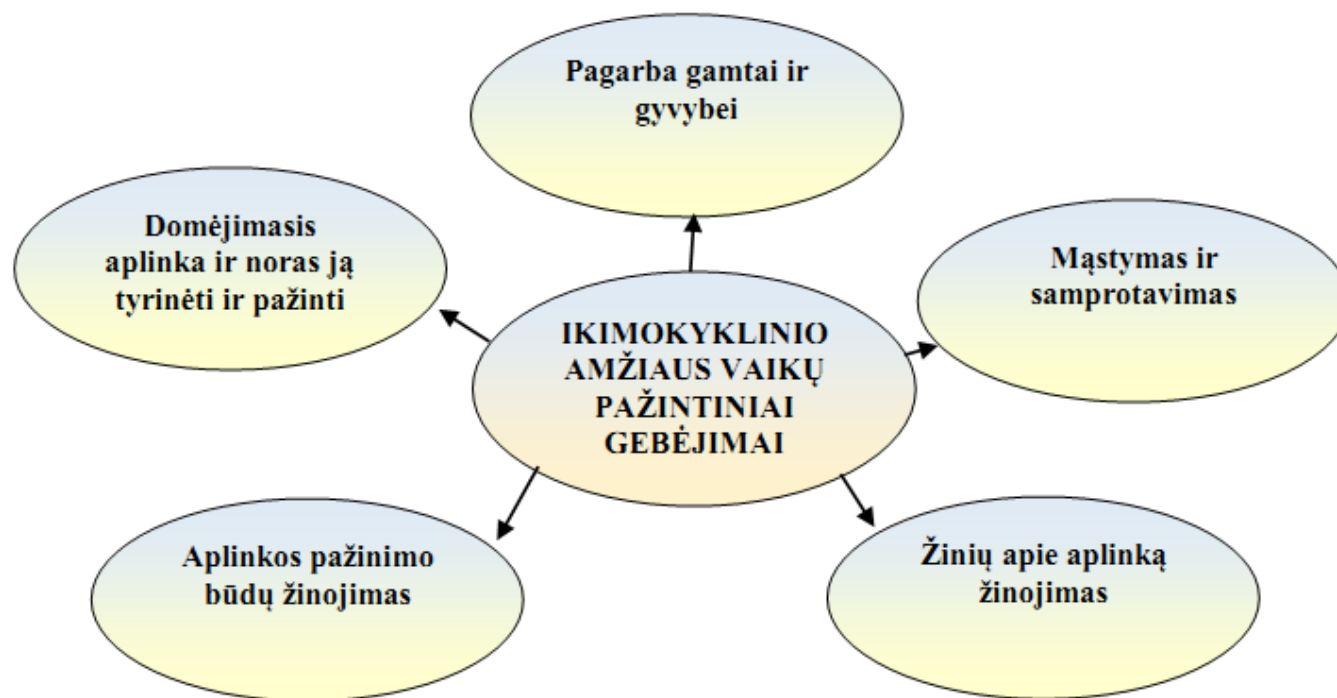
Pažinimo procesai neįmanomi be visavertės jutimų sistemos, dėmesio, atminties, kalbos bei mąstymo funkcijų.

Tačiau ne visi išoriniai ir vidiniai poveikiai juntami ir suvokiami – dėmesys padeda atrinkti tam tikrą informaciją.

Dėmesys nėra pažinimo procesas, jis sujungia visus psichinius procesus vienai veiklai (Daukšytė, 2010).



PAŽINTINIAI GEBĖJIMAI

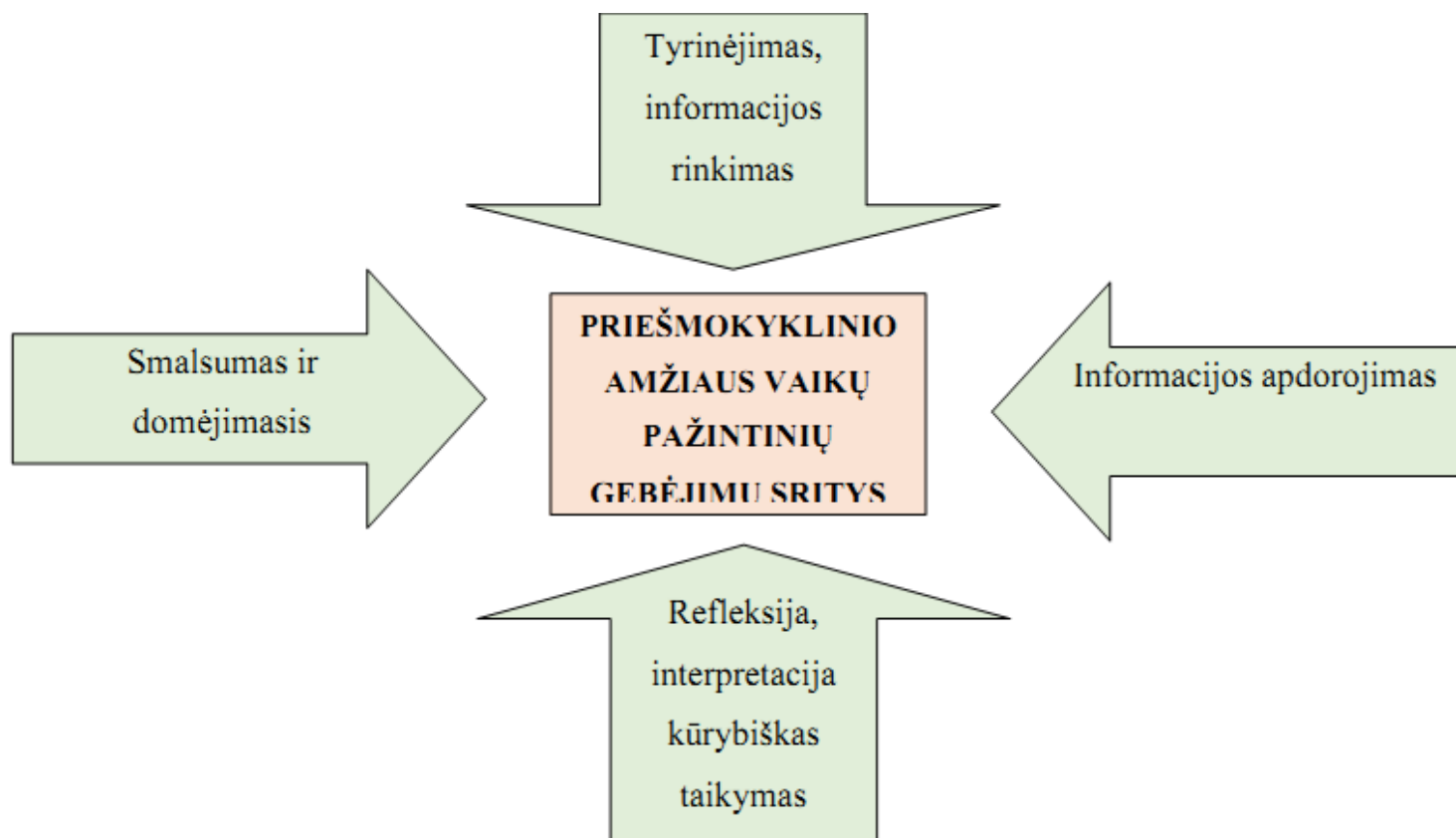


1 pav. „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pažintiniai gebėjimai“

(pagal Ikimokyklinio amžiaus vaikų aprašą, 2014)



PAŽINTINIAI GEBĖJIMAI



2 pav. „Priešmokyklinio amžiaus vaikų pažintinių gebėjimų sritys“

(pagal Priešmokyklinio ugdymo bendrąją programą, 2014)



KALBA – SVARBIAUSIA BENDRAVIMO FORMA.

- Žmonių mąstymo galią aiškiausiai rodo kalba – ištarti, parašyti ar gestais parodyti žodžiai ir tai, kaip mes juos deriname bendraudami ir mąstydami (D. G. Myers, 2000)
- **Vaikų kalbėjimo gebėjimai yra susiję su aplinkos pažinimu.**



KALBA – SVARBIAUSIA BENDRAVIMO FORMA.

Mokymasis kalbėti suteikia vaikui galimybę

- bendrauti su suaugusiaisiais,
- įgyti žinių apie jį supančią aplinką,
- išreikšti savo poreikius, mintis ir jausmus.
- Girdėdamas suaugusiųjų kalbą, žaisdamas ir stebėdamas vaikas sužino žodžių reikšmes, išmoksta tarti gimtosios kalbos garsus.

Kalbos raida vyksta tam tikrais etapais, todėl daugelis vaiko kalboje stebimų netikslumų yra būdingi jo amžiui (R. Sabaliauskienė, R. Rimkienė, 2009).

Vaikas pradeda kalbėti pamažu, o sulaukus šešerių metų jo žodynas praturtinamas nuo 2500 iki 3500 žodžių.



KAIP PLĖTOJASI VAIKO KALBA



1 ŽINGSNIS	2 ŽINGSNIS	3 ŽINGSNIS	4 ŽINGSNIS	5 ŽINGSNIS	6 ŽINGSNIS	Klausosi ir supranta, apie ką kalbama, kokie įvykiai aptariami, komentuoja. Kalba natūraliai, sakiniiais. Išgirsta pirmą ir paskutinį žodžio garsą. Klausosi ir dalyvauja pokalbyje. Laisvai kalba, pasakoja apie filmus, laidas, žaidimus ilgais sakiniais. Seka savo ir girdėtas pasakas. Klausosi pokalbių, pasakų. Išklauso, kas jam sakoma. Kalba, pasakoja apie tai, ką matė, girdėjo. Išklauso, supranta, ko prašomas. Kalba trijų keturių žodžių sakiniais, klausinėja. Sako žodžius: „ačiū“, „prašau“. Klausosi ir supranta kitų kalbą. Greitai mokosi paprastų naujų žodžių. Kalba dviejų trijų žodžių sakiniais, kartoja trumpus kūrinėlius. Atpažįsta aplinkos garsus, jais džiaugiasi. Čiauk, kartoja, mėgdžioja. Supranta savo ir artimųjų vardus. Vartoja trumpus žodelius, palydi juos judesiu, pavyzdžiui, „ba-ba“ ir kt.	Gatvėje stebėkite įvairius ženklus, užrašus, simbolius. Aptarkite jų reikšmes, pavyzdžiui, pėsčiųjų perėjos ženklą, pašto, vaistinės ženklus ir kt. Po apsilankymo kine, teatre aptarkite matytą filmą ar spektaklį, paklauskite, kuris veikėjas labiausiai patiko, ką jis jautė, kodėl. Eidami gatve, važiuodami miesto autobusu stebėkite ir kalbėkitės su vaiku apie tai, ką matote, pavyzdžiui, pravažiuojančias mašinas, namus, medžius, einančius žmones ir kt. Pakeliui į namus kalbėkitės apie praėjusios dienos įvykius, paklauskite vaiko, kaip jam sekėsi darželyje, ką veikė, kas buvo įdomu. Būkite aktyvūs vaiko žaidimų partneriai, klauskite vaiko nuomonės, kalbinkite jį, tarkitės. Pasivaikščiodami kalbėkite apie tai, kas vyksta aplink. Parke stebėkite medžio žievę, skruzdėlę. Paklauskite vaiko, kur ji skuba, ką jaučia. Žaiskite drauge su vaiku, atsisėskite, atsiklaupkite greta, kalbėkite, pasakokite, ką ir kodėl darote, pavyzdžiui: „Statome bokštą“ arba „Pa-statykime bokštą.“ Drauge „skaitykite“ knygeles, dainuokite, klausykite pasakų ir dainų įrašų. Kalbinkite vaiką, atsakykite žiūrėdami į jį. Nereikėtų kartoti vaiko tariamų garsų, parodykite jam, kad supratote jį žvilgsniu, veido mimika, žodžiu, pavyzdžiui, „Taip, suprantu. Tu nori gerti. Imk.“
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	--	--

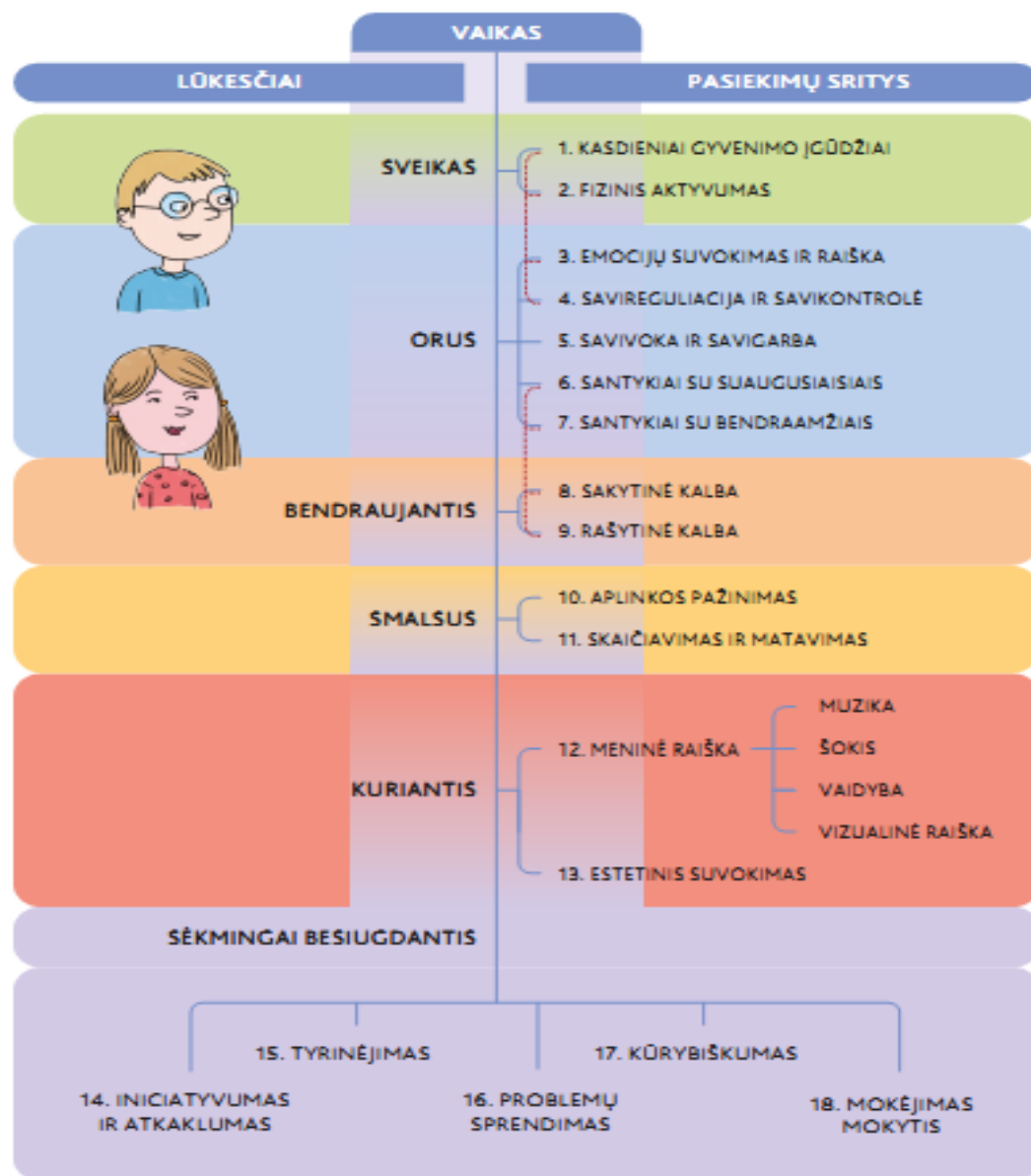
IŠ KUR SUŽINOSIME, KAIP VAIKUI SEKASI?

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija



**IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS
VAIKŲ PASIEKIMŲ
APRAŠAS**





8. SAKY TINĖ KALBA

- **Sakytinė kalba** – tai pagrindinė žmonių bendravimo priemonė.

Ja išsakomi norai, reikalavimai, prašymai, emocijos, jausmai ir kt. Kalbėdamiesi gauname ir perduodame informaciją, samprotaujame, darome išvadas, žodžiai padeda įsiminti ir saugoti žinias apie pasaulį.

- **Vaiko sakytinė kalba** – tai vaiko klausymas ir kalbėjimas. Klausydamas ir kalbėdamas vaikas pratinasi išgirsti ir suprasti, ką sako kitas, mokosi kalbėti pats.



SAKYTINĖ KALBA

- Sakytinės kalbos srityje vaikui ugdantis tobulėja:
 - aplinkinių kalbėjimo, skaitymo klausymasis, kalbėjimo atpažinimas ir supratimas,
 - natūralus vaiko kalbėjimas su suaugusiais ir vaikais apie savo patirtį ir išgyvenimus,
 - vaiko kalbėjimas su suaugusiais ir vaikais apie supančią aplinką, jos objektus, įvykius,
 - kalbėjimas laikantis perprastų kalbos taisyklių,
 - tautosakos ir grožinės literatūros kūrinių deklamavimas, sekimas, pasakojimas.



APLINKOS PAŽINIMAS

Aplinkos pažinimas glaudžiai siejasi su tyrinėjimo ir mokėjimo mokytis gebėjimais.

Noras sužinoti, išmokti, suprasti, kas vyksta aplinkui, yra aplinkos pažinimo pamatas.

Gilus aplinkos pažinimas susideda iš:

- domėjimosi socialine, kultūrine, gamtine aplinka, noro ją tyrinėti ir pažinti;
- pagarbos gamtai ir gyvybei, žmonių sukurtai aplinkai, tolerancijos įvairių kultūrų, lyties, socialinių ir amžiaus grupių žmonėms;
- gebėjimo mąstyti, samprotauti, remiantis informacija, spręsti problemas, nusakyti pasaulį kalba, vaizdais, simboliais ir kitomis priemonėmis;
- žinių apie aplinką, jos raidą, aplinkos pažinimo būdų, savo šeimos, savęs, kaip bendruomenės nario, suvokimo, savo teisių bei pareigų žinojimo;
- aplinkos pažinimo būdų žinojimo bei supratimo, gebėjimo pritaikyti žinias



APLINKOS PAŽINIMAS

Aplinkos pažinimo srityje vaikui ugdantis tobulėja:

- socialinės aplinkos pažinimas,
- gamtinės aplinkos pažinimas,
- pagarba gyvybei ir aplinkai.



SKAIČIAVIMAS IR MATAVIMAS

Skaičiavimo srityje vaikui ugdantis tobulėja:

- ❑ Gebėjimas vartoti skaičius ir matematinius simbolius daiktų kiekiui žymėti, daiktų grupėms palyginti pagal kiekį,
- ❑ Gebėjimas suprasti daikto vietą eilėje, pastebėti dėsningumus, sudaryti įvairias sekas.

Matavimo srityje vaikui ugdantis tobulėja:

- ❑ Gebėjimas tapatinti, grupuoti, klasifikuoti daiktus pagal formą, dydį, spalvą;
- ❑ Gebėjimas matuoti;
- ❑ Daikto vietos ir padėties erdvėje suvokimas;
- ❑ Laiko tėkmės suvokimas.



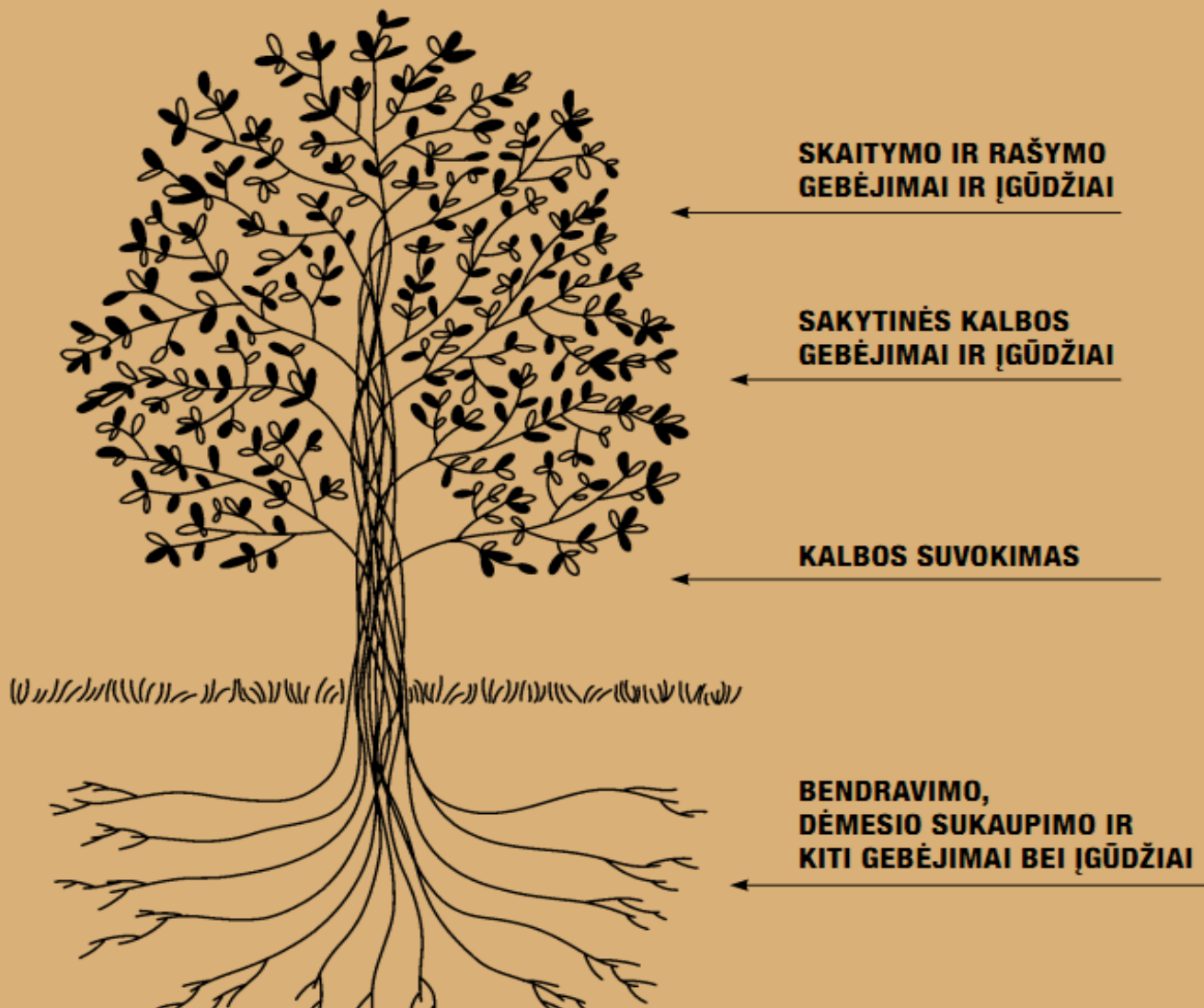
PATARIMAI PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO PEDAGOGAMS



KALBINIAI GEBĖJIMAI

- Vaiko kalbos įvaldymo kelią galima iliustruoti medžio simboliu:
- Šaknys, kamienas, šakos, lapai (sudaro visumą).
- Vaiko kalbos įgūdžiai taip pat susiję ir priklauso nuo kai kurių esminių įgūdžių ir gebėjimų, taip kaip medžio augimas priklauso nuo jo šaknų.





KALBINIAI GEBĖJIMAI

Kalba – tai viena svarbiausių bendravimo formų.

- Priešmokyklinio amžiaus vaikas turėtų gebėti kalbėti, pasakoti, diskutuoti, apibūdinti, ką nors aiškinti, informuoti bei naudoti neverbaliinę kalbą.
- Kalbėti taisyklingai – tarti garsus, vartoti žodžius, sakinius.
- Mandagiai kalbėti su suaugusiais ir bendraamžiais.
- Padėti kitam žmogui suprasti kalbėtoją, būti kantriam ir dėmesingam klausantis kito.
- (pagal *Priešmokyklinio ugdymo bendrąją programą*, 2014).



KALBINIAI GEBĖJIMAI

Kalbos ugdymo metodai.

žaidimas.

- **Žaisdami** vaikai įgyja naujų gebėjimų, įgūdžių, patirties, žaisdami žodžiais ir mintimis ugdo savo komunikacinius gebėjimus, lavina mąstymą.
- **žaidimas** - pagrindinė ir labiausiai prieinama veikla, atitinkanti vaiko mąstymą, emocionalumą, aktyvumą, poreikį bendrauti.
- **Žaidimas** vadinamas ir ugdymo metodu, ir universaliausia pasaulio tyrinėjimo priemone. J. L. Frost.



AKTUALU

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJA

antroji **KALBA** ankstyvajame amžiuje

PATARIMAI
TĖVELIAMS



SĖKMĖS UGDYMO PROCESĖ!

